

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ความต้องการส่งเสริมในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติ
ทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น
Need for Extension of Rice Production According to Good Agricultural Practice Standard of
Rice Collaborative Farming Farmers in Phu Wiang Sub-district, Khon Kaen Province

พัชรินทร์ เกษขจร (Patcharin Kescajon)¹ พลสรารณ สรารณมย์ (Ponsaran Saranrom)²

สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khrutmuang Sansern)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทั่วไปทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) การผลิตข้าวของเกษตรกร 3) ความรู้และการปฏิบัติในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว 4) ปัญหาการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 5) ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ข้าว ในอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 513 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์ ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 225 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ พบว่า 1) เกษตรกรร้อยละ 51.1 เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 59.01 ปี จบประถมศึกษา สมาชิกในครัวเรือน 3.99 คน ประสบการณ์ในการทำนา 33.93 ปี อาชีพหลักทำการเกษตร อาชีพรองรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่ถือครองที่ดินของครัวเรือน ใช้เงินทุนของตนเอง รายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 172,127.55 บาท/ปี รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 45,624 บาท/ปี หนี้สินเฉลี่ย 25,182.22 บาท 2) เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์ข 6 ใช้เมล็ดพันธุ์จากหน่วยงานราชการ ทำนาหว่านข้าวแห้ง โถกลบตอซึ่งก่อนปลูกข้าว สูตรปุ๋ยที่ใช้คือ 16-16-8 โรคและแมลงที่พบมากที่สุดได้แก่ โรคใบจุดสีน้ำตาลและเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล กำจัดโดยใช้สารเคมี เกี่ยวข้าวอายุ 25 -35 วัน หลังวันออกดอก 3) เกษตรกรมีความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความรู้น้อยที่สุด คือ การจัดทำบันทึกข้อมูล และการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การเก็บตัวอย่างน้ำส่งตรวจ 4) ปัญหาที่พบในระดับมาก คือ การบันทึกและจัดเก็บข้อมูล 5) ความต้องการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยต้องการความรู้อันดับหนึ่ง คือ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว วิธีการส่งเสริมที่ต้องการอันดับหนึ่ง คือ การส่งเสริมรายบุคคลจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานรับรอง การสนับสนุนต้องการอันดับหนึ่ง คือ เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ

คำสำคัญ ความต้องการ ผลิตข้าว มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2659001651@stou.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ponsaran.sar@stou.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sineenuch.san@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) general social and economic conditions of farmers 2) rice production of farmers 3) knowledge and practice of rice production according to good agricultural practice standard 4) problems regarding rice production according to good agricultural practice standard 5) needs for the extension in rice production according to good agricultural practice standard. The population of this study was 513 farmers who were members of rice collaborative farming in Phu Wiang district, Khon Kaen province. The sample size of 225 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 through simple random sampling method. Data were collected by conducting interview. Statistics applied in the study were such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking. The results of the research found that 1) more than half of the farmers were female with the average age of 59.01 years old, completed primary school education, had average member in the household of 3.99 people, had the average experience in rice farming of 33.93 years, had the main occupation as farmers and the secondary occupation as general contractor. Most of them owned their own household land, spend their personal funding, earned the average income from the agricultural sector of 172,127.55 Baht, earned the average income outside of the agricultural sector of 45,624 Baht, and had the average debt of 25,182.22 Baht. 2) Most of the farmers grew Gorkhor 6 rice , used the seeds from the public agencies, did the dry seed broadcasting, ploughed the straws prior to rice production , applied the fertilizer with the formula 16-16-8, commonly found disease and insect such as brown spot disease and brown planthopper , disposed of them by using chemicals, harvested the rice at the age of 25 -35 days after flowering. 3) Farmers had knowledge, overall, at the high level. They had the least knowledge on the creation of data recording label. They practiced, overall, at the moderate level. The least practiced aspect was on water sample collection for testing. 4) Problems faced at the high level were on data recording and storage. 5) Needs for knowledge, overall, at the high level. They needed the knowledge in the first place on the harvest and post-harvest. The extension method ranking the first aspect was personal extension from certification agency officials. The number one support needed was on quality seeds.

Keywords: Needs, Rice production, Good agricultural practice standard

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

บทนำ

ข้าวเป็นพืชหลักเศรษฐกิจของประเทศไทย เน้นการบริโภคเป็นหลักและส่งออกไปขายยังต่างประเทศ ในปี 2566 ส่งออกปริมาณ 8,763,266 ตัน มูลค่า 178,188.66 ล้านบาท ส่งออกเป็นอันดับที่สองของโลกรองจากประเทศอินเดีย ผลผลิตรวม 26,711,735 ตัน และผลผลิตเฉลี่ย 449 กิโลกรัม/ไร่ มีพื้นที่ปลูกข้าว 62,838,047 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวน 38,577,000 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566)

มาตรฐานสินค้าเกษตร เป็นมาตรฐานที่กำหนดและบอกคุณลักษณะด้านคุณภาพ และความปลอดภัยของสินค้าเกษตรซึ่งเป็นเกณฑ์สำหรับเกษตรกรใช้ในการผลิตสินค้าเกษตรที่มุ่งเน้นการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัย และสร้างความมั่นใจต่อผู้บริโภค เพื่อผลักดันให้การผลิตของเกษตรกรได้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2552) การผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตรจึงเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและผู้บริโภค เนื่องจากการจัดการแหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการที่จะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐาน เพื่อให้เกษตรกรสามารถขยายตลาดสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัยได้มาตรฐาน และสามารถพึ่งพาตนเองได้ การที่เกษตรกรจะขอรับรองมาตรฐานได้ต้องเห็นถึงความสำคัญของการผลิตสินค้าเกษตร ภายใต้มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจะช่วยเพิ่มผลผลิตให้มีคุณภาพ ลดต้นทุน มีโอกาสในการแข่งขันด้านตลาดและราคา

อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น อาชีพหลักคือทำการเกษตรโดยส่วนใหญ่ทำนา มีพื้นที่ปลูกข้าว 136,314 ไร่ จากพื้นที่ทำการเกษตรของอำเภอทั้งหมด 147,195.07 ไร่ กระจายอยู่ทั้ง 11 ตำบล ได้แก่ ตำบลบ้านเรือ 7,340 ไร่ ตำบลหัวทอง 12,351 ไร่ ตำบลกุดขอนแก่น 17,607 ไร่ ตำบลนาชุมแสง 13,041 ไร่ ตำบลนาหว้า 19,361 ไร่ ตำบลหนองกุงสนาร 23,350 ไร่ ตำบลหนองกุงเงิน 13,698 ไร่ ตำบลสงเปือย 7,897 ไร่ ตำบลทุ่งชมพู 10,708 ไร่ ตำบลดินดำ 7,613 ไร่ และตำบลภูเวียง 3,343 ไร่ (ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร, 2566) โดยกรมส่งเสริมการเกษตรมีแนวทางในการส่งเสริมเกษตรกรเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรให้ได้รับรองมาตรฐาน พัฒนาระบบการตรวจรับรองแบบกลุ่มเพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าสู่ระบบการตรวจรับรองมาตรฐานสินค้าได้มากขึ้น สถานการณ์การผลิตข้าวที่ผ่านการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) มีการขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพียงกลุ่มเดียว (ศูนย์วิจัยข้าวขอนแก่น, 2562) ปัจจุบันไม่ได้มีการดำเนินการต่อ ปัญหาสำคัญที่พบคือ ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ โรคและแมลง รวมถึงปัญหาด้านการตลาดทำให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาต่ำ หากเกษตรกรนำมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตรมาใช้ในการกระบวนการผลิต จะเกิดความยั่งยืนทางการเกษตร ปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน เป็นที่ต้องการของตลาด ลดต้นทุนการผลิต

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาความต้องการของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่นในการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร โดยศึกษาสภาพด้านสังคม เศรษฐกิจ การผลิตข้าวของเกษตรกร ความรู้และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร ความต้องการของเกษตรกรในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีทาง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ใช้เป็นแนวทาง

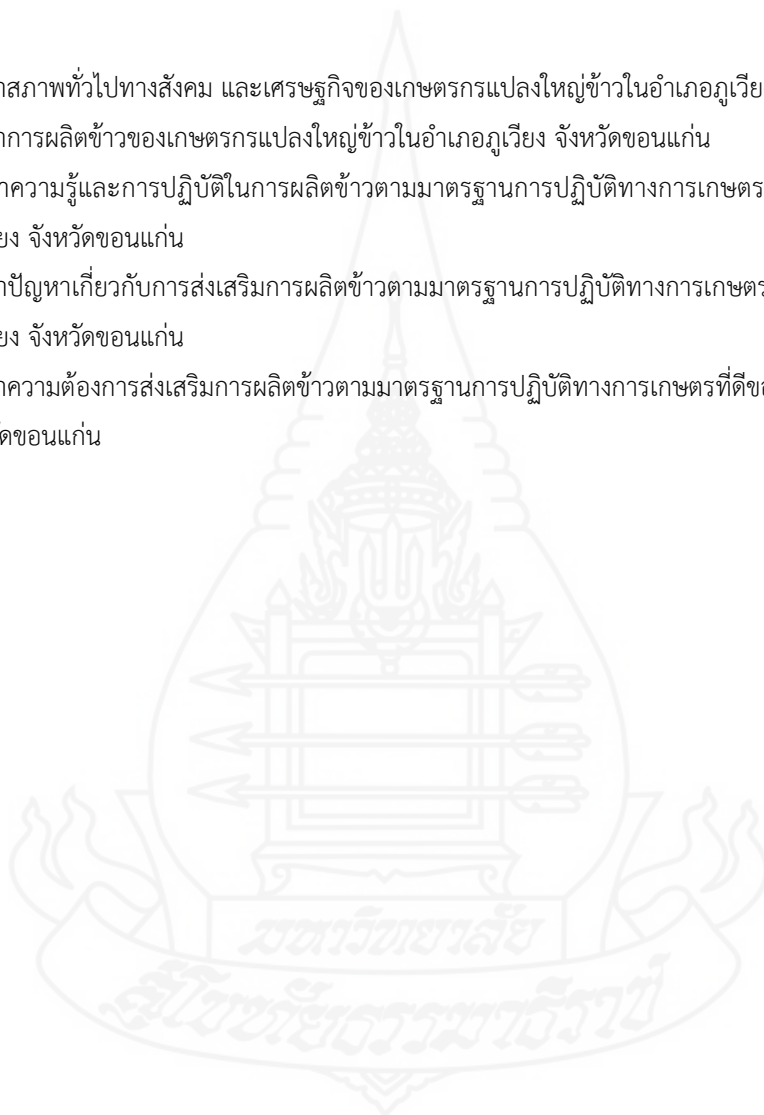

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร เพื่อยกระดับมาตรฐานและเป็นต้นแบบพัฒนาสินค้าเกษตรในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์

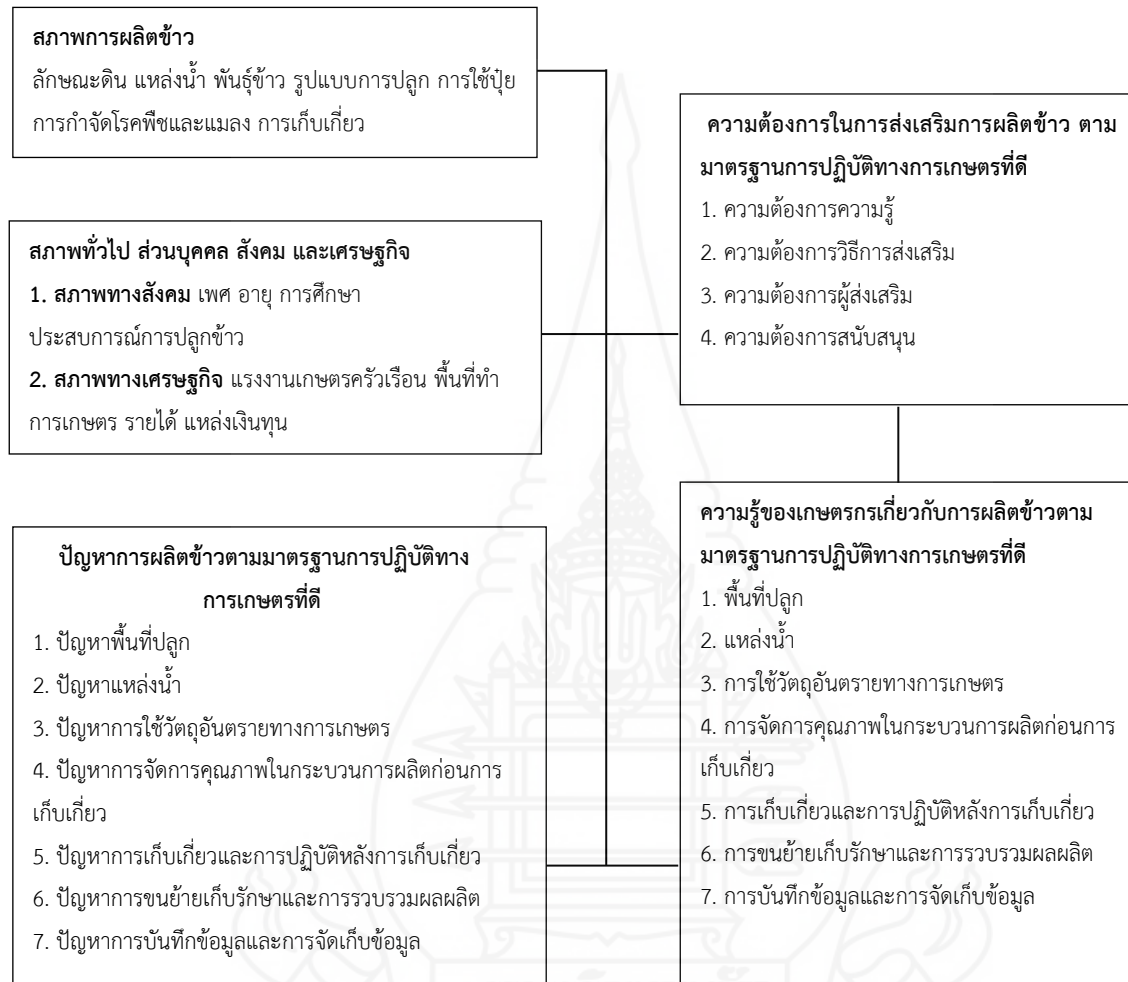
1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาการผลิตข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาความรู้และการปฏิบัติในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น
4. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น
5. เพื่อศึกษาความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวในอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงใหญ่
ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน ที่ความคลาดเคลื่อน เท่ากับ 0.05
ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 225 ราย มีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย คำถามแบบปลาย
เปิดและปลายปิด โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์เป็น 5 ตอน ได้แก่ (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
(2) การผลิตข้าวของเกษตรกร (3) ความรู้และการปฏิบัติในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ
เกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว (4) ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (5) ความต้องการส่งเสริม
การผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี แบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

congruence, IOC) 0.98 จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และทำการทดสอบแบบสัมพัทธ์ได้ค่าความเที่ยง (reliability consistency) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ในแต่ละตอนได้ระหว่าง 0.823 – 0.863 แสดงว่าความเที่ยงใช้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ข้าวของอำเภอเวียง จังหวัดขอนแก่น

สภาพทางสังคม เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.1 มีอายุเฉลี่ย 59.1 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 40.4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.99 คน และมีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 33.93 ปี

สภาพทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 44.0 ประกอบอาชีพหลักเป็นเกษตรกร ร้อยละ 62.6 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 35.52 ปี ร้อยละ 54.2 มีพื้นที่ทำการเกษตร น้อยกว่า 20 ไร่ ร้อยละ 79.1 ถือครองที่ดินของครัวเรือน ร้อยละ 67.1 พื้นที่ทำการเกษตรไม่มีเอกสารสิทธิ์ ร้อยละ 51.5 ใช้แหล่งเงินทุนตนเองทำการเกษตร รายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 172,127.55 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 45,624 บาท หนี้สินครัวเรือนเฉลี่ย 25,182.22 บาท

2. การผลิตข้าวของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอเวียง จังหวัดขอนแก่น

ลักษณะพื้นที่ปลูก พบว่า ร้อยละ 43.1 เป็นดินเหนียว ร้อยละ 82.6 ใช้สระน้ำเป็นแหล่งน้ำทางการเกษตร ร้อยละ 88.0 ปลูกข้าวพันธุ์ กข6 ร้อยละ 40.0 เมล็ดพันธุ์ได้มาจากหน่วยงานราชการ ร้อยละ 82.6 ทำนาแบบหว่านข้าวแห้ง ร้อยละ 67.6 ไถกลบตอซัง การใส่ปุ๋ยพบว่า เกษตรกรใส่ปุ๋ยเคมีร้อยละ 87.6 โดยสูตรที่ใช้มากที่สุดคือ 16-16-8 เกษตรกรใช้ ร้อยละ 60.4 โรคที่พบ ได้แก่ โรคใบจุดสีน้ำตาล พบร้อยละ 36.4 แมลงศัตรูพืชที่พบ ได้แก่ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล พบร้อยละ 57.7 การกำจัดโรคพืช ร้อยละ 77.1 ใช้สารเคมีในการกำจัดโรคและแมลง ร้อยละ 46.2 ใช้สารอินทรีย์/ชีวภัณฑ์ทันทีที่พบโรคระบาด การเก็บเกี่ยวข้าว เกษตรกรร้อยละ 67.6 เก็บเกี่ยวข้าวเมื่อรวงข้าวมีอายุ 25 ถึง 35 วัน หลังวันออกดอก

3. ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอเวียง จังหวัดขอนแก่น

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 14.36) ประเด็นที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เกษตรกรทำปุ๋ยหรือฉลากบันทึกรายละเอียด ข้อมูล ปริมาณข้าวเปลือก วันเวลาที่นำข้าวเข้าเก็บ เพื่อให้ตรวจสอบได้ง่าย (ร้อยละ 22.7) เกษตรกรตากข้าวบนพื้นวัสดุที่มีความชื้นเล็กน้อย เกลี่ยข้าวให้มีความหนาแน่นมากกว่า 10 เซนติเมตรเพื่อป้องกันอุณหภูมิที่สูงเกินไป (ร้อยละ 56.0) เกษตรกรต้องเก็บสารเคมีกำจัดแมลงให้มิดชิดแสดงป้ายชัดเจน (ร้อยละ 56.9) ตามลำดับ

การปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 10.95) ประเด็นที่เกษตรกรปฏิบัติน้อยที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เกษตรกรเก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้ง ส่งตรวจในห้องปฏิบัติการ (ร้อยละ 35.6) เกษตรกรบันทึกข้อมูลของที่ใช้ เช่น วัตถุดิบทรายทางการเกษตร แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ การใช้ปุ๋ย เกษตรกรจัดทำข้อมูลประจำแปลงนา เช่น ชนิดพืชที่ปลูก ประวัติการใช้ที่ดิน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

(ร้อยละ 36.9) และรถที่ชนย้ายต้องทำความสะอาด มีอุปกรณ์ปิดมิดชิด ป้องกันการเปื้อนน้ำจากภายนอกได้ ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน เกษตรกรเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานอย่างน้อย 3 ปีของการผลิตติดต่อกัน (ร้อยละ 41.8) ตามลำดับ

4. ปัญหาการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอ ภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

แหล่งน้ำ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อแหล่งน้ำ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน คือ แหล่งน้ำอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน รองลงมาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งน้ำ และการเก็บตัวอย่างน้ำส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการ ตามลำดับ

พื้นที่ปลูก พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อพื้นที่ปลูก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน คือ ดินมีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน รองลงมาเก็บประวัติข้อมูลการใช้ที่ดินย้อนหลัง และการเก็บตัวอย่างดินส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการ ตามลำดับ

การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อการใช่วัตถุดิบทรายทางการเกษตร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน ความรู้เรื่องการใช่วัตถุดิบทรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง รองลงมาความรู้เรื่องการใส่สารกำจัดศัตรูพืชให้สอดคล้องกับศัตรูพืชที่สำรวจพบ และความรู้เรื่องวัตถุดิบทรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้ ตามลำดับ

การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน คือ แหล่งผลิต/จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ที่ได้รับการรับรอง รองลงมาความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยที่ถูกต้องและเหมาะสม และศัตรูพืชที่เข้าทำลายแปลง ทำให้ทำการป้องกันกำจัดไม่ทันการระบาด ตามลำดับ

การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้เรื่องอุปกรณ์การเก็บเกี่ยวก่อนใช้และหลังใช้อุปกรณ์ รองลงมาการลดความชื้นข้าวเปลือก(การตากข้าว)ที่ถูกต้อง เช่น วิธีการสภาพอากาศ ระยะเวลา และความรู้เรื่องช่วงเวลาเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม ตามลำดับ

การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อการขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน คือ การทำความสะอาดเพื่อลดการปนเปื้อนของสารเคมีและข้าวพันธุ์อื่นที่เก็บรักษาไว้ก่อนหน้านี้ รองลงมาพาหนะที่ใช้ในการขนย้ายที่ไม่สามารถปิดมิดชิด ป้องกันน้ำหรือสิ่งปนเปื้อนจากภายนอกได้ และสถานที่เก็บรักษาข้าวที่ไม่สามารถป้องกันสารเคมีปนเปื้อนหรือป้องกันการเข้าทำลายของสัตว์ได้ ตามลำดับ

การบันทึกและจัดเก็บข้อมูล พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต่อการบันทึกและจัดเก็บข้อมูล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ การจัดเก็บเอกสาร ระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ความรู้วิธีการจัดเก็บข้อมูล และการบันทึกข้อมูลการผลิตในแต่ละฤดูกาล ตามลำดับ

5. ความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ความต้องการความรู้ พบว่า เกษตรกรความต้องการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการความรู้ในระดับมากทั้ง 7 เรื่อง คือ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว รองลงมา แหล่งน้ำพื้นที่ปลูก (ค่าเฉลี่ย 3.88) การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.85) การบันทึกและจัดเก็บข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.85) การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.83) และการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.74) ตามลำดับ

วิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการความรู้ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน คือ รายบุคคล (ค่าเฉลี่ย 4.06) รองลงมา แบบมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.95) และแบบกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.94) ตามลำดับ

การส่งเสริมแบบรายบุคคล พบว่า เกษตรกรมีแนวทางการส่งเสริมแบบรายบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้านคือเจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมแปลงนา (ค่าเฉลี่ย 4.06) เจ้าหน้าที่ติดต่อผ่านทางโทรศัพท์หรือแอปพลิเคชันต่างๆ เช่น line facebook (ค่าเฉลี่ย 4.06) และเข้าพบเจ้าหน้าที่สำนักงาน (ค่าเฉลี่ย 4.05) ตามลำดับ

การส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่า เกษตรกรมีแนวทางการส่งเสริมแบบกลุ่มภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.94) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้านคือการฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.97) จัดทำแปลงสาธิต (ค่าเฉลี่ย 3.94) และทัศนศึกษา/ดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.90) ตามลำดับ

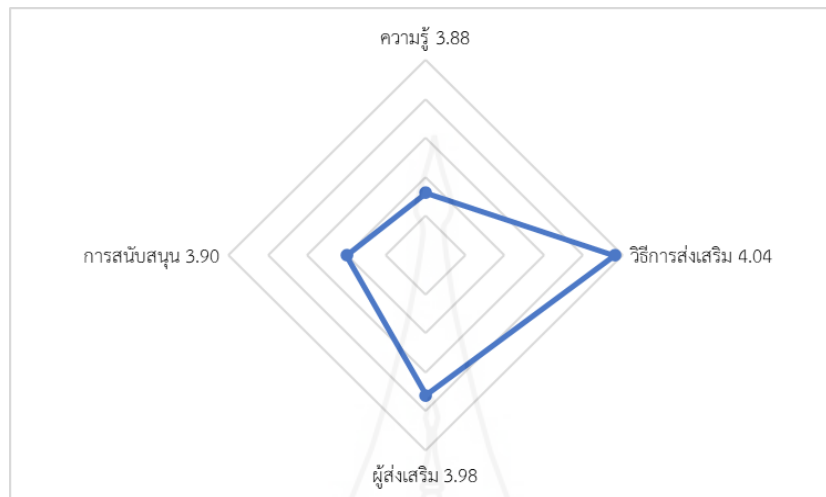
การส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า เกษตรกรมีแนวทางการส่งเสริมแบบมวลชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้านคืองานรณรงค์ นิทรรศการ (ค่าเฉลี่ย 4.04) หอกระจายข่าวหมู่บ้าน วิทยุ โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.96) และสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น เอกสารเผยแพร่ วารสารการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.84) ตามลำดับ

ด้านความต้องการผู้ส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการผู้ส่งเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.98) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่าแนวทางการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้านคือหน่วยงานรับรอง (ค่าเฉลี่ย 4.11) เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 4.06) เกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 3.79) และเจ้าหน้าที่กรมการข้าว (ค่าเฉลี่ย 3.94) ตามลำดับ

ด้านการสนับสนุน พบว่า เกษตรกรต้องการด้านการสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.890) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่ามีความต้องการความรู้ในระดับมากทั้ง 9 เรื่อง คือ เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพได้รับการรับรอง (ค่าเฉลี่ย 4.04) รองลงมา แหล่งน้ำ เช่น สระน้ำ บ่อน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ ระบบชลประทาน (ค่าเฉลี่ย 3.96) ความรู้และเทคโนโลยีในการทำนาเพื่อเพิ่มผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.94) การปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ เมล็ดปอเทือง (ค่าเฉลี่ย 3.92) สารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืช เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อราบีเวอร์เรีย (ค่าเฉลี่ย 3.92) ตลาดรับซื้อผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.84) แหล่งเงินทุนจากภาครัฐ (ค่าเฉลี่ย 3.83) และเครื่องมือทางการเกษตรที่ช่วยทุ่นแรง เช่น รถไถ รถเกี่ยวข้าว เครื่องสีข้าว (ค่าเฉลี่ย 3.82) ตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ภาพที่ 2 แสดงความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรทั้ง 4 ด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอกูเวียง จังหวัดขอนแก่น

สภาพพื้นฐานทางสังคม

อายุ จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 59.01 ปี ใกล้เคียงกับอภิสิทธิ์ พันธชาติ (2562, น.39) ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 56.50 ปี ซึ่งเกษตรกรวัยนี้เข้าสู่ช่วงวัยสูงอายุ เป็นช่วงที่เรียนรู้ช้าลง ความจำในสิ่งใหม่หรือไม่เคยรู้ลดลง

ระดับการศึกษา จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.4 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับสิรินาถ อินทวา (2560, น.46) ศึกษาเรื่อง ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 47.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ในการส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรใช้ข้อมูลที่เป็นภาษาวิชาการเป็นคำศัพท์เฉพาะ หรือคำศัพท์ที่เป็นภาษาทางการ ทำให้เกษตรกรไม่เข้าใจองค์ความรู้ที่เจ้าหน้าที่อบรมถ่ายทอด

สภาพทางเศรษฐกิจ

แหล่งเงินทุนในการทำการเกษตร จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.1 ใช้เงินทุนเองทำการเกษตร สอดคล้องกับวรินทร์ ปัญญาสม (2557, น.53) ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เกษตรกรร้อยละ 87.0 ใช้เงินทุนเองในการทำการเกษตร นอกจากทำนาแล้วเกษตรกรยังปลูกพืชอื่น เช่น อ้อย มันสำปะหลัง เพิ่มรายได้จากการขายข้าวที่ไม่ได้ราคา ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นโดยไม่ต้องใช้เงินทุนจากแหล่งอื่น หากเกษตรกรได้รับรองมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตรทำให้ผู้บริโภคมั่นใจผลผลิตเกษตรกรสามารถทำให้สินค้าเป็นที่ต้องการของตลาดผู้บริโภคหรือขายได้ในราคาที่สูงกว่ารับราคาซื้อจากท้องตลาด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

2. สภาพทั่วไปการผลิตข้าวของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

รูปแบบการทำนา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 82.6 ทำนาแบบนาหว่านข้าวแห้ง สอดคล้องกับ วราภรณ์ บุญเครือ ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการผลิตข้าวชาวดอกมะลิ 105 ในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา (2564, น.72) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100 ทำนาแบบนาหว่านข้าวแห้ง โดยเป็นการทำนาแบบอาศัยน้ำฝน ช่วยให้เกษตรกรประหยัดแรงงาน เวลา และค่าใช้จ่าย

โรคที่พบร้อยละ 36.4 พบโรคใบจุดสีน้ำตาลใกล้เคียงกับกนิษฐา กรวยทอง (2563, น.54) ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลพะเนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาที่เกษตรกรร้อยละ 36.0 พบโรคไหม้คอรวง โดยโรคที่พบนั้นเกิดจากเชื้อราพบในระยะออกรวงทำให้เมล็ดข้าวเสียหาย ผลผลิตลดลง

3. ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเรื่อง แหล่งน้ำ ที่ใช้ปลูกต้องมาจากแหล่งที่ไม่มีการปนเปื้อนวัตถุอันตราย เป็นข้อคำถามที่เกษตรกรตอบถูกมากที่สุด ร้อยละ 91.1 สอดคล้องกับบอภิญญา พัฒนยินดี (2562, น.64) ศึกษาเรื่อง การยอมรับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ร้อยละ 88.6 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เรื่อง แหล่งน้ำในการทำนาเกษตร ในการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจึงไม่จำเป็นต้องเน้นในประเด็นนี้มากนัก

การปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเมื่อนำมาพิจารณา พบว่า เกษตรกรบันทึกข้อมูลของที่ใช้ เช่นวัตถุอันตรายทางการเกษตร แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ การใช้ปุ๋ย สอดคล้องกับ วรินทร์ ปัญญาสม (2558, น.90) ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า เกษตรกรปฏิบัติตามเทคโนโลยีการผลิตข้าวประเด็นการจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ แหล่งน้ำ การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การเก็บรักษา และการจำหน่ายข้าวเปลือกน้อยที่สุด ในประเด็นนี้เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องควรเน้นให้เกษตรกรจดบันทึกข้อมูลการผลิตตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นจนถึงขั้นตอนเพื่อเก็บไว้เป็นข้อมูลต่อไป

4. ปัญหาของเกษตรกรต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรปัญหาต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในประเด็นการ บันทึกและจัดเก็บข้อมูลในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกษตรส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมกลุ่มแปลงใหญ่ข้าวมีอายุเฉลี่ย 59.01 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งอยู่ในช่วงใกล้เข้าวัยสูงอายุ เขียนหนังสือไม่คล่อง ไม่จดบันทึกในทันที ไม่มีการบันทึกข้อมูลการผลิตในแต่ละฤดูกาลให้เป็นปัจจุบัน และไม่มีการเก็บเอกสารไว้ ต้องรอลูกหลานมาช่วยบันทึกและจัดเก็บ สอดคล้องกับบอภรณ์ กวินรัตน์ภัก (2561, น.82) ศึกษาเรื่อง การจัดการผลิตข้าวตามแนวทางปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่ ตำบลเดิมบาง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดสุพรรณบุรี

5. ความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ความต้องการความรู้ พบว่า เกษตรกรต้องการความรู้ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.88 ได้แก่ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การบันทึกและจัดเก็บข้อมูล การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต และการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ตามลำดับ สอดคล้องกับ อภิสิทธิ์ พันธ์ชาติ (2562, น.59) พบว่าเกษตรกรต้องการความรู้ในการผลิตข้าวระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.95 ซึ่งเกษตรกรยังต้องการความรู้ในเรื่องมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทั้ง 7 ประเด็น ดังนั้น เจ้าหน้าที่หรือผู้เกี่ยวข้องควรเน้นการส่งเสริมความรู้ และการปฏิบัติให้เกษตรกรได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องตามมาตรฐาน

วิธีการส่งเสริม มีดังนี้

1) วิธีการส่งเสริมรายบุคคล พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในภาพรวมระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.04 สอดคล้องกับ สุนันทา ณ มา (2561, น.53) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ที่พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมแบบรายบุคคลระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.45 โดยวิธีการที่ต้องการมากคือเจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมเยียนเกษตรกร

2) วิธีการส่งเสริมแบบกลุ่ม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในภาพรวมระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.94 สอดคล้องกับ สุนันทา ณ มา (2561, น.54) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ที่พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมแบบกลุ่มระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.80 โดยมีประเด็นเกษตรกรต้องการมากที่สุดคือการฝึกอบรม เพื่อเป็นเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ตัวเกษตรกรเอง

3) วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในภาพรวมระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.95 โดยประเด็นที่เกษตรกรต้องการมากที่สุดคือการจัดนิทรรศการ การรณรงค์ ทำให้เกษตรกรได้รับความรู้และเทคโนโลยีจากหน่วยงานต่างๆที่มาร่วมจัดงาน

ด้านความต้องการผู้ส่งเสริม เกษตรกรมีความต้องการผู้ส่งเสริมในระดับมาก โดยต้องการให้หน่วยงานรับรองเป็นผู้ส่งเสริมมากที่สุดเนื่องจากเกษตรกรจะได้ทราบถึงหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องในการขอมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี รองลงมาเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมเนื่องจากเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดเกษตรกร สามารถเข้าถึงได้ง่าย เกษตรกรต้นแบบซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จสามารถถ่ายทอดวิธีการให้เกษตรกรเข้าใจได้ง่าย และกรมการข้าวในด้านของเมล็ดพันธุ์ที่เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ตามลำดับ

ด้านการสนับสนุน ในภาพรวมเกษตรกรต้องการสนับสนุนมากทั้ง 9 ประเด็น ประเด็นที่เกษตรกรต้องการมากที่สุดคือ เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพได้รับการรับรอง เกษตรกรต้องการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี อาจเป็นเพราะเกษตรกรปลูกข้าวไว้เพื่อบริโภคหรือขยายพันธุ์ใช้ในฤดูกาลถัดไป จึงทำให้เกษตรกรต้องการข้าวมากที่สุด รองลงมาแหล่งน้ำ เช่น บ่อน้ำ พลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อสูบน้ำขึ้นมากักเก็บในช่วงฝนทิ้งช่วง ความรู้และเทคโนโลยีในการทำนาเพื่อเพิ่มผลผลิต การปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ สารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืชเพื่อลดการใช้สารเคมี มาตรการ/โครงการที่รับประกันราคาผลผลิต ตลาดรับซื้อผลผลิต แหล่งเงินทุนจากภาครัฐเนื่องจากเป็นแหล่งที่เข้าถึงง่าย มีดอกเบี้ยราคาถูกกว่าแหล่งอื่น เครื่องมือทางการเกษตรที่ช่วยทุ่นแรงสามารถทำให้ประหยัดเวลาเตรียมพื้นที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1. เกษตรกรควรนำความรู้เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมาใช้ในการผลิตข้าว เพื่อให้ผลิตที่คุณภาพปลอดภัย และได้มาตรฐาน โดยเน้นในเรื่องการบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล การขนย้ายการเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว
2. เกษตรกรควรเน้นฝึกปฏิบัติการจดบันทึกการผลิตข้าวในแต่ละรอบการผลิตเพื่อให้เป็นนิสัย เคยชินในการจดบันทึกข้อมูลต่างๆจะทำให้ข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุดิบทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว การขนย้ายการเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต และควรเน้นในประเด็นการจดบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจและนำไปปฏิบัติ
2. สร้างช่องทางในการส่งเสริม สื่อบุคคล หน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ควรมีการบูรณาการร่วมกัน เช่น การจัดฝึกอบรม ถ่ายทอดความรู้ ในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว สร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นวิดีโอ หรือสร้างกลุ่มออนไลน์ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร การผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวได้อย่างทันสมัยและรวดเร็ว ทำการเผยแพร่ลงในเพจสำนักงานเกษตรอำเภอหรือส่งให้กลุ่มออนไลน์ต่างๆในพื้นที่ช่วยประชาสัมพันธ์
3. ภาครัฐควรสนับสนุนปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการผลิตข้าวที่เกษตรกรต้อง เช่น เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพได้รับการรับรอง แหล่งน้ำ ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความต้องการในการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลที่ไม่มีกลุ่มแปลงใหญ่ข้าว เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพข้าวในอำเภอภูเวียง
2. ควรศึกษาเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการขอรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อเป็นต้นแบบการผลิตข้าวคุณภาพ เพื่อให้ทราบข้อมูลการผลิต การตลาด และเห็นถึงข้อดีของการผลิตข้าวคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา กรวยทอง. (2563). การส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของ เกษตรกรในตำบลพะเนา อำเภอมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2566). ทะเบียนเกษตรกร. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2567
- https://farmer.doae.go.th/report/report66/report_rice_66_fmddfbf_ap/40/16/

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2566). ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่. สืบค้นจาก

https://co-farm.doae.go.th/report_1list.php

มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าว. (2552). สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เยาว์สุลักษณ์ บรรจมาตย์. (2556). การผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 คุณภาพดีตามระบบเกษตรที่ดีเหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี วราภรณ์ บุญเครือ. (2564). แนวทางการพัฒนาการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

วรินทร์ ปัญญาสม. (2557). การผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

สิรินาถ อินทภูว. (2560). ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานเกษตรที่ดีเหมาะสมของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

สุนันทา ณ มา. (2561). ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีของเกษตรกร อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

ศูนย์วิจัยข้าวขอนแก่น. (2562). ทะเบียนผู้ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP นาแปลงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2566). ข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตร. สืบค้นจาก

<https://www.oae.go.th/view/1/%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B9%E0%B8%A5%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9C%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%AA%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%84%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%95%E0%B8%A3/TH-TH>

สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2552). การปฏิบัติที่ดีสำหรับข้าว กรุงเทพมหานคร สำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

อภิภู พัฒนยนิติ. (2562). การยอมรับการผลิตข้าวตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ในอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

อภิวัฒน์ จตุรัส. (2563). แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

อภิสิทธิ์ พันธชาติ. (2562). ความต้องการการส่งเสริมการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรอำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

อรณัน กวินรัตน์ภค. (2561). การจัดการผลิตข้าวตามแนวทางปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่ ตำบลเดิมบาง อำเภอดเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

